

ÇOCUK KÜTÜPHANELERİNİN OKUMA ALIŞKANLIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ

Tuncay TÜRK BEN (*)

Öz

Günümüzde bireylerden; eleştirel ve yaratıcı düşünceleri, ana dilini doğru ve etkili kullanmaları, araştıran, sorgulayan, öğrenen ve teknolojiyi yakından takip eden bireyler olarak yetişmeleri beklenmektedir. Bu temel becerilerin kazanılması ise temel okuma yazma becerisinin geliştirilerek okuma alışkanlığına dönüştürülmesine bağlıdır. Çocukların okuma alışkanlığı edinmelerinde aile, okul, öğretmen ve kütüphane gibi birçok faktör rol oynamaktadır. Bu çalışma da, çocuk kütüphanelerinin çocuğun okuma alışkanlığı üzerindeki etkilerini, öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma deseni olarak da durum çalışması seçilmiştir. Araştırmanın verileri, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Verileri çözümlemede, nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. Öğretmen adaylarına göre çocuğun okuma alışkanlığını kazanmasında çocuk kütüphanelerinin rolü büyüktür. Öğretmen adaylarına göre kütüphane görevlilerinin bilgisi, tecrübesi ve çocuğa yaklaşımı; kütüphanede bulunan kitapların çocuğun ilgisini çekebilecek, çocukta dil bilinci ve duyarlılığı oluşturacak nitelikte olması; kütüphanenin fiziki şartlarının çocuğa göre tasarlanması çocuğun okuma alışkanlığı üzerinde etkili olacaktır. Ebeveynler ve öğretmenler de rol model olarak çocuğa örnek olmalı, kütüphaneyi etkin olarak kullanmaları için onları teşvik etmelidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Kütüphaneleri, Okuma Alışkanlığı, Etki, Öğretmen Adayı Görüşleri, İnceleme.

*) Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
(e-posta: tuncayturkben57@gmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0167-4173>

Examining the Effects of Children's Libraries on Reading Habits in the Light of the Viewpoints of Teacher Candidates

Abstract

Today it is expected from individuals that they become critical and creative thinking individuals and have correct and effective use of mother tongue, become researchers, inquisitors; learners and follow the technology in a close manner. The acquisition of these basic skills depends on the development of basic reading and writing skills. Many factors like the family, school, teacher and library play roles in children's acquiring reading habits. The purpose of the present study is to examine the effects of children's libraries on children's reading habits in the light of the viewpoints of teacher candidates. A case study was chosen as a research design. The Semi-Structured Interview Technique was chosen as the Data Collection Method and as the Study Model. The Descriptive and Content Analysis Methods, which are among the Qualitative Data Analysis Methods, were used in data analyses. According to teacher candidates, the role of children's libraries in the reading habits of children is great. According to teacher candidates, the knowledge, experience and approach of the library staff; that the books in the library can attract the attention of the child; the physical conditions of the library will be influenced by the child's reading habit. Parents and teachers should be a role model for children and encourage them to use the library effectively.

Keywords: *Children's Libraries, Reading Habit, Effect, Teacher Candidate Viewpoints, Investigation.*

1. Giriş

Geçmişten günümüze doğru, okumanın insan yaşamındaki yeri ve önemi üzerinde hep durulmuş ve okuma, düşünceyi besleyen önemli kaynaklardan biri olarak kabul edilmiştir. İnsanın geniş ve zengin bilgi kaynaklarına erişebilmeleri, yeni bilgi ve beceriler edinmesi, hızla gelişen yaşam koşullarına uyum sağlaması okuma etkinlikleri sayesinde mümkün olabilmektedir (Karatay, 2014, s.10-11). İnsanın kişiliğinin şekillenmesinde, yaşamının zenginleşmesinde okumanın önemli bir yeri olduğu bilinmektedir.

Yalçın, okumayı “insanların kendi aralarında önceden kararlaştırdıkları özel sembollerin duyu organları yoluyla algılanıp beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi işlemi” (Yalçın, 2012, s. 47) olarak tanımlarken, Günay, “alıcının metin karşısında yaptığı düşünsel bir etkinlik (Günay, 2013, s.13) olarak tanımlamaktadır. Adalı ise okumayı “eleştirel ve özgür düşünmeye, çok yönlü bakış açıları geliştirmeye, kendini ve dünyayı anlamaya, yorumlamaya giden en etkili yol” (Adalı, 2010, s. 9) şeklinde tanımlamaktadır. Yapılan tanımlamalara bakıldığında da okumanın fiziksel, zihinsel ve ruhsal yönlerinin olduğu, okumanın, bireye özgürleşmenin kapısını araladığı ve çok yönlü bakış açıları kazandırdığı da ortaya çıkmaktadır.

Bireylerin hayatında çok önemli yer tutan okumanın, alışkanlık haline gelmesi için temelleri okul öncesinde atılmalıdır. Çocuk okumaya başlamadan önce okuma sevgisini ve okuma isteğini kazanmalıdır. Okul öncesi dönemde kitapla tanışan, bir yetişkinin ağzından kitaptaki yazıların, eğlenceli masallara, öykülere dönüştüğünü gören çocuğun okumaya karşı olan ilgisi artacaktır (Nas, 2014, s. 123). Okuma becerisini kazanıldığı ilköğretim döneminde ise nitelikli bir ana dili eğitimiyle temel okuryazarlığı edinen bireye okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır.

Özdemir'e (2013, s. 16-17) göre okumanın üç boyutu vardır. Birey ilkokula başladık-tan sonra "kâğıt üzerindeki birtakım imleri birbirine çatarak sesbirimler, sözcükler, sözcük dizileri, anlamlar çıkarabilme, kendi demek istediklerini de o imler aracılığıyla kâğıt üzerine dökebilme" becerisini bir başka deyişle temel okuma yazma becerisini kazanmaya başlar. Kitapların dünyasına ve bilgiye açılmanın bu ilk basamağı olan temel okuma becerisinin, sürekli bir alışkanlığa dönüştürülmesi gerekir. Okumanın ikinci boyutu da bu alışkanlığın oluşturulmasıdır. Alışkanlığa dönüşmeyen, kullanılmayan bir beceri zamanla yitip gider. Üçüncü boyutu ise okuma alışkanlığını düşüncüyü, duyarlılığı geliştirici eleştirel bir yönsemenin kazandırılmasıdır. Göktürk'e (2013, s.45-49) göre de gerçek bir okur kimliğinin kazanılması eleştireli irdeleyici bir okuma alışkanlığının kazanılmasına bağlıdır. Sağlam bir ana dili eğitimi için öğretim programlarının bu doğrultuda düzenlenmesi gerekmektedir. Güneş (2014, s.355) de okuma öğretimi ile okuma alışkanlığının amaçlanması gerektiğini belirtmektedir.

Okuma, yaşamın belli bir döneminde başlayıp biten bir etkinlik değil, vazgeçilmez bir alışkanlık olarak yaşam boyu sürdürülmelidir. Okuma etkinliğinin istekli bir şekilde sürdürme becerisine de okuma alışkanlığı denmektedir (Gündüz ve Şimşek, 2011, s.14-16). Okuma alışkanlığı, "kişinin, bir ihtiyaç olarak algılaması sonucu, okuma eylemini ömür boyu, sürekli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirmesidir" (Calp ve Calp, 2016, s. 143). Güleriyüz'e göre okuma alışkanlığı, bir düşünceyle karşılaşmaktan zevk almak, onu biçimleyerek yeni bir yapı oluşturmak gibi özgün düşünsel ve yaratıcı eylemleri içerir. Eğer okur, okuma eylemlerinden zevk alırsa, mutluluk duyarsa ve kendini gerçekleştirebilirse okumada süreklilik sağlanabilir (Güleriyüz, 2013, s. 110). Okuma alışkanlığını kazanan bir toplum da çağdaş ve düzeyli bir toplum olma yolunda ilerleyecektir (Göçer, 2017, s. 173).

Çocukların okuma alışkanlığını kazanmalarında birçok etken rol oynamaktadır. Aile, bu alışkanlığın ilk temellerinin atıldığı kurumdur. Bu nedenle ebeveynlerin rolü son derece önemlidir. Anne ve baba, çocuğun okuma alışkanlığının kazanılmasında ve bunu zevk hatta yaşam biçimi hâline getirmesinde öncü olmalıdır (Balci, 2013, s. 57). Aileler okuma alışkanlığının kazandırılmasında model olmanın yanında onları yönlendirerek de katkıda bulunurlar. Anne babalar öncelikle çocuğun gelişim özelliklerini bilmelidir. Bunun için çocuk gelişimine ilişkin kitapları okumalı; çocuğu tanımalı, onun gereksinimlerini ilgililerini dikkate almalıdır. Hangi yaş grubu için hangi kitapların uygun olduğunu bilmeli; çocuğa uygun, nitelikli kitapları seçebilmelidir (Nas, 2014, s.127- 130). Aileler evde uygun

okuma ortamlarını sağlayarak okuyacakları masal ve hikâyeler ile çocuğun okumaya olan ilgisini de arttırabilirler (Maraslı, 2006, s. 75- 79; Tezcan, 1985, s. 323; Gökşen, 1985, s. 28; Tür ve Turla, 1999, s.13). Alanda yapılan araştırmalar da gösteriyor ki evde anne baba tarafından desteklenen okuma faaliyetleri, bireyin okuma becerilerinin gelişimini hızlandırmaktadır (Yılmaz, 1993, s.32; Baker, 2003).

Okuma alışkanlığının kazandırılmasında etkili olan bir diğer faktör ise okuldur. Genel anlamda okulun ve eğitim sisteminin bütünü içinde değerlendirilebilecek olan programlar ve yönetmeliklerin, okuma alışkanlığını kazandırma çalışmalarının bilinçli ve planlı bir şekilde yürütülmesinde önemli işlevleri bulunmaktadır (Balıcı, 2013, s.63). Öğrencilerde okuma alışkanlığının geliştirilmesi ancak araştırmacı, sorgulayıcı ve öğrencinin merkezde tutulduğu bir eğitim sistemiyle gerçekleştirilebilir (Balıcı, 2013, s. 60). Öğretmenler tarafından yapılacak çalışmalar bilinçli, sistematik ve planlı olmalı, ancak öğrencileri zorlayan bir anlayışla gerçekleştirilmemelidir. Bu çalışmaların başarıya ulaşabilmesi için öğretmenin de yeterli oranda çocuk kitabı ürünlerini okuması önem taşır (Bamberger, 1990, s. 47'den akt. Balıcı, 2013, s. 62). Öğretmenlerin kitap seçme konusundaki yeterlilikleri de okuma alışkanlığı edinmede önemli bir konudur. Bu noktada öğretmen yaşa, cinsiyete, ilgi, istek ve ihtiyaçlara, anlama seviyesine, çeşitli yönlerden gelişim özelliklerine göre kitap seçerek öğrencilerine tavsiye edebilmelidir. Öğretmenler okuma gereçlerini seçerken fiyatını değil, fiziksel, içeriksel, dil ve anlatım yönlerini dikkate almalıdır (Temizkan, 2009, s. 59). Aileler ve öğretmenler tarafından seçilen metinlerin niteliği, çocukların bu kitaplarla olan etkileşimi, onların öğrenimlerinin ileriki aşamalarında okuma alışkanlığı kazanmalarında önemlidir (Sever, 2013, s. 25).

Akran çevresi de kişinin okumaya karşı olumlu tutum geliştirmelerinde önemli bir etkidir. Özellikle ilköğretim düzeyinde bulunan, tutum ve alışkanlıkları yeni yeni yerleşmeye başlayan öğrencilerin okumaya karşı olumlu tutum geliştirmelerinde ve okumanın alışkanlık olarak yerleşmesinde arkadaş çevresinin önemli bir etkisi vardır (Balıcı, 2013, s. 74). Çocuğun okuma alışkanlığını kazanmasında okul, akran çevresi, aile gibi etkenlerin yanında kütüphaneler de önemli yer tutmaktadır. Kütüphaneler, gerek raflarında taşıdığı kitapların çocuğa göreliği ile gerek fiziki şartları, gerek se de görevlilerin bilgi, beceri ve çocuğa yaklaşımı ile çocuğun okuma alışkanlığını kazandırmada önemli bir role sahiptir.

1.1. Çocuk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığını Kazandırmadaki Rolü

İnsanın başta ailesi olmak üzere sonraki süreçte okulda ve hayat boyu devam eden öğrenmelerinde, bilgi edinme ve bilgiye ulaşma hep önemli bir yer tutmuştur. Bilgiye ulaşmanın en önemli yollarından birisi de kütüphanelerdir. Okuyan, araştıran, sorgulayan ve okumayı bir alışkanlık hâline getiren öğrencilerin yetiştirilmesinde kütüphaneler önemli işlevlere sahiptir. Kütüphaneler, okuma materyallerine ulaşmada önemli kaynaklardan biri konumundadır (Balıcı, 2013, s. 74- 75).

Çocuk kütüphaneleri, çocukların hatta bebeklerin kütüphanelerle ilk buluşacakları ortamlar olması sebebiyle önemlidir. Çocuk kütüphanelerinin iki özelliği (fiziki ve kolekt-

siyon/ derme) bu kütüphaneleri diğer kütüphane türlerinden ayıran unsurlardandır (Güneş ve Güneş, 2017, s.29). Bu açıdan çocukların okuma alışkanlığının kazandırılmasında önemli rol oynayan kütüphanelerin iyi tasarlanması, çocuğu kendine çekecek fiziki koşullara sahip olması gerekir. Çocuğun kütüphane ortamında rahat bir şekilde verimli zaman geçirmesi adına çocukların yaş ve gelişim düzeylerine göre ortamın ayarlanması gerekmektedir. Okuma salonlarında malzemelerin kalitesi ve niteliği öğrencilerin kütüphaneye olan ilgisini etkileyecektir. Kütüphane ortamında kullanılan renklerin de iç karartıcı olmaması ferah bir ortamın olması için renk seçimine dikkat edilmesi gerekir. Havasız bir yerde uzun süre durulamayacağı için, ortamın havadar olması, okuma salonlarının yeterli aydınlığa da sahip olması önemlidir.

Kütüphane görevlilerinin de bilgili, tecrübeli ve güler yüzlü olması çocuğun okuma alışkanlığı üzerinde etkilidir. Bu nedenle görevlilerin çocuğa yaklaşması, çocukların eğitimlerini bilmeleri, çocuk psikolojisinden anlamaları önemlidir. Çocuk kütüphanecileri, çocukların gelişim özelliklerini; -özellikle bilişsel açıdan- iyi bilmeli ve kütüphane düzenini buna göre oluşturmaları (Akt. Güneş ve Güneş, 2017, s.30).

Kütüphanede bulunan kitapların da çocuğun okuma alışkanlığı üzerinde çok önemli bir etkisi vardır. Kitaplar okuma alışkanlığı kazandırmada temel araçlardır. Bu açıdan, kütüphanede bulunan kitapların biçimden içeriğine varana kadar her ayrıntısına kadar dikkat edilerek seçilmesi gerekmektedir (Özçelebi ve Cebecioğlu, 1989, s. 45; Temizyürek, Gürel ve Şahbaz, 2016, s. 27-28).

Çer'e (2016, s.1) göre çocukların kendilerine göre bir dil ve anlam evrenleri, yaşam deneyimleri, bakış açıları, doğaları ve gereksinimleri vardır ve bunlar çocuk gerçekliğini oluşturmaktadır. Bu gerçekliğin de çocuk kitaplarına yansması gerekmektedir. Bu kaygıyı taşımayan kitaplar, çocuğun gelişimini olumsuz etkileyebilirler. Kütüphanede yer alan kitapların çocuk edebiyatı ürünlerinden oluşmasına özen gösterilmelidir. "Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır" (Sever, 2013, s.17). Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri, çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yöneltmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk üstlenmelidir (Sever, 2013, s. 19). Şirin (2007, s.22) ise iyi bir çocuk kitabının özellikleri şöyle ifade ediyor: "amacı ve işleviyle çocuk okurun algı, ilgi ve dikkat düzeyine uygun, yalın ve içtenlikle yazılan ve hazırlanan, kendine, çevresine, hayata farklı ve yeni bakış açıları öneren, felsefesi ve edebiyat tadı olan, edebiyat, sanat ve estetik değeri yüksek, çocuk gerçekliğine ve çocuk bakışına uygun, çocuğa göre yazılmış ve resimlenmiş kitaptır." Çocuklara dil bilinci ve duyarlılığı kazandırmak için onların dil ve anlam evrenlerine uygun çocuk edebiyatı ürünlerini, onlarla buluşturmamız gerekmektedir.

Arıcı (2012, s. 134- 135) okuma alışkanlığının geliştirilmesi ile ilgili olarak kütüphaneler ile ilgili yapılabilecek çalışmaları şu şekilde sıralamıştır:

1. Kütüphaneler çok iyi düzenlenmeli, bol ışıklı, rahat, ısıtma ve soğutma düzenleri iyi olmalıdır.
2. Okul kütüphanelerinde kitap sayısı yeterli olmalı, kitaplar yeni olmalıdır.
3. Okul kütüphanelerinde işini severek yapan, güler yüzlü kütüphane memurları bulunmalıdır.
4. Ülke genelinde kütüphaneler yaygınlaştırılmalıdır.
5. Kütüphaneler öğle aralarında, akşamları ve hafta sonları da açık bulundurulmalıdır.
6. Öğretmenler, öğrencileri şehir kütüphanelerine götürmeli, öğrencilerin oralardan nasıl faydalanacaklarını uygulamalı olarak göstermelidir.
7. İnsanların sık sık uğradığı yerlerde (berber, terzi, kahvehane vs.) küçük de olsa kitaplıklar bulundurulmalıdır.
8. Kütüphanelerde çeşitli sosyal etkinlikler (tiyatro, sergi vs.) yapılarak çocukların buralara ilgisi artırılmalıdır (Arıcı, 2012, s. 134- 135).

Erken yaştan itibaren edinilen temel okuma yazma becerisinin sürekli işletilerek geliştirilmesi gerekmektedir. Okuma becerisinin geliminde ve okuma alışkanlığının kazandırılmasında birçok faktörün rol oynadığı görülmekte ve bilinmektedir. Bu çalışma da “çocuk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkilerini, öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelemeyi” amaçlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın, çocuk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkilerinin öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelenmesi amacıyla yapılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığının kazandırılmasında çocuk kütüphanelerinin rolü nedir?
2. Kütüphane görevlerinin sahip olması gereken özellikler nelerdir?
3. Çocuk kütüphanelerinde çocuklarda okuma alışkanlığını geliştirmek adına ne tür etkinlikler yapılabilir?
4. Çocuklarda okuma ilgi ve isteği oluşturmak için çocuk kütüphaneleri nasıl tasarlanmalı ve düzenlenmelidir?
5. Çocuk kütüphanelerinde yer alması gereken kitaplar, hangi özelliklere sahip olmalıdır?
6. Çocuk kütüphanelerinin etkin bir şekilde kullanımı için öğretmen ve ebeveynlerin sorumlulukları nelerdir?

2. Yöntem

Araştırma, bir durum çalışmasıdır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. “Araştırmacı, araştırmakta olduğu konu hakkında önceden hazırlanmış olduğu soruların kılavuzluğunda ya da o anda amaçlı sorular yöneterek hedef kişinin düşüncelerini ve duygularını sistematik olarak ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın amacı, hedef kişiye araştırma konusuyla ilgili sorular yöneterek kişinin öznel düşünce ve duygularını sistemli olarak öğrenmek, anlamak ve tanımlamaktır.” (Türnüklü, 2000, s. 544). Araştırmamızın amacı doğrultusunda Türnüklü’nün (2000) de belirttiği gibi derinlemesine bilgi edinmek için görüşme soruları hazırlanmıştır.

Araştırmada kullanılacak görüşme formunu hazırlarken ilk önce alan-yazın taranmış, çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları incelenmiştir. Daha sonra çalışmanın mahiyeti ve uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formu düzenlenmiştir. Hazırlanan taslak görüşme formu tekrar uzmanlara gönderilmiş ve gelen öneriler doğrultusunda yeniden düzenlenmiş ve son hâlini almıştır. Çalışma öncesi uygulamaya dâhil olmayan beş öğretmen adayıyla görüşmeler yapılmış ve soruların anlaşılabilir olduğu görülmüştür. Gerekli görüldükçe ek (sonda) sorular da sorulmuştur.

2.1. Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yolu ile belirlenmiştir. Bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.141). Araştırma, Aksaray Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında eğitim gören 3.sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı da aynı kurumda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Araştırmacı, gerek yakınlık ve gerekse maliyet açısından ekonomiklik sağladığından dolayı bu yöntem seçilmiştir. Çalışmaya 30 öğretmen adayı katılmıştır. Çalışma 2018-2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar K1, K2, K3... şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Dâhil Olan Öğretmen Adaylarına İlişkin Ön Bilgiler

Katılımcılar	Cinsiyet	Görüşme Süreleri
K1	Kız	26.04 dk.
K2	Erkek	23.18 dk.
K3	Kız	25.35 dk.
K4	Kız	33.20 dk.
K5	Erkek	22.30 dk.
K6	Kız	24. 54 dk.
K7	Kız	20.36 dk.
K8	Erkek	26.14 dk.
K9	Kız	23.47 dk.
K10	Kız	27.39 dk.
K11	Kız	33.12 dk.
K12	Erkek	30.08 dk.
K13	Kız	29.14 dk.
K14	Erkek	22.23 dk.
K15	Kız	25.13 dk.
K16	Kız	22.12 dk.
K17	Kız	28.09 dk.
K18	Kız	18.06 dk.
K19	Erkek	21.13 dk.
K20	Kız	23.11 dk.
K21	Kız	31.06 dk.
K22	Erkek	24.10 dk.
K23	Kız	26.07 dk.
K24	Kız	30.15 dk.
K25	Kız	21.08 dk.
K26	Erkek	24.40 dk.
K27	Erkek	20.17 dk.
K28	Kız	19.19 dk.
K29	Erkek	23.45 dk.
K30	Erkek	26.50 dk.

2.2. Araştırmanın Veri Analizi

Araştırma verilerinin analizinde nitel veri analizi yaklaşımlarından betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belir-

lenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Yapılan görüşmeler öğrencilerin izni ile ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.

Görüşme formu ile elde edilen verilerin analizi, Yıldırım ve Şimşek'in (2013) de belirttiği dört gibi aşamadan oluşmuştur:

- ❖ Araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ve görüşmede yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur.
- ❖ Oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunmuş ve düzenlenmiştir.
- ❖ Düzenlenen veriler tanımlanmış ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.
- ❖ Tanımlanan bulgular açıklanmış, bulgular arasındaki neden- sonuç ilişkileri bu aşamada gerçekleştirilmiştir.

Görüşme tekniğine yönelik bir başka güvenilirlik basamağı ise görüşme sürecinde kaydedilen konuşmaların yazıya dökümü sürecindeki tutarlılıktır (akt. Türnüklü, 2000, s. 551). Tutarlılık düzeyini belirlemek için kodlamalar incelenmiş, çözümlenen veriler aynı alanda uzman bir başka araştırmacıyla birlikte değerlendirilerek tutarlılık katsayısı denenmiştir. Bunun için Miles ve Huberman'ın (1994) formülünden faydalanılmıştır. Hesaplama neticesinde uyuşum oranı 0,95 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç, güvenilirlik için yeterlidir. Verilerin analizinde geçerli olmayan veriler ise ayıklanmıştır.

Elde edilen verilerden, benzerlik durumları göz önünde bulundurularak kategoriler elde edilmiş ve bu kategoriler tablolar halinde sunulmuştur. Tablolardaki veriler öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerden elde edilen konuşma metinleri ile desteklenmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular yedi kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler sırasıyla çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında çocuk kütüphanelerinin rolü, kütüphane görevlilerinin çocuğun okuma alışkanlığı kazanması üzerindeki etkisi, görevlilerin taşıması gereken özellikler, kütüphanede düzenlenebilecek etkinlikler, çocuk kitaplarının sahip olması gereken özellikler, ebeveynlerin ve öğretmenlerin okuma alışkanlığını kazandırmadaki sorumlulukları şeklinde belirtilebilir.

3.1. Okuma Alışkanlığının Kazanılmasında Çocuk Kütüphanelerinin Rolü

Öğretmen adayları, çocuğun okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmasında çocuk kütüphanelerinin rolünün büyük olduğunu ifade etmektedirler. Öğretmen adaylarının çocuk kütüphanelerin okuma alışkanlığının kazandırılmasındaki rolüne ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Okuma Sevgisi ve Alışkanlığı Kazandırmada Çocuk Kütüphanelerinin Rolü

Tema	f	%
Kitapla etkileşim kurma	24	80.00
Zengin basılı materyal	18	60.00
Seviyeye uygunluk	17	56.67
Gereksinimleri karşılama	22	73.33
Özenti	16	53.33
Sosyal etkinlikler	14	46.67
Çocuklara göre tasarlanmış ve düzenlenmiş olma	16	53.33
Araştırma- inceleme olanağı sunma	10	33.33
Görevlilerin yaklaşımı	13	43.33
Maddi imkânı olmayı kitapla buluşturma	11	36.67

Tablo 2’deki verilere göre öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu (% 80.00) çocuk kütüphanelerinin çocuğun kitaplarla etkileşim içerisine girmesini sağlaması yönüyle okuma alışkanlığına olumlu katkı sağladığını düşünmektedir. Adayların % 60’ı kütüphanedeki zengin materyal ortamının çocuğun okuma isteğini artırdığını, % 56.67’si kaynakların ve materyallerin yaş seviyesine uygun olmasının okuma alışkanlığına katkı sağlayacağını ifade etmektedir. % 73.33’ü kütüphanenin çocuğun aradığı, gereksinim duyduğu kaynaklara erişim imkânını sağlayacağını, % 53.33’ü ise başkalarını kitap okurken gören çocuğun onlara özenerek okuma isteği duyacağını belirtmektedir. Öğretmen adaylarının bir bölümüne göre; gerçekleştirilecek sosyal etkinlikler, çocuklara göre tasarlanmış ve düzenlenmiş kütüphane ortamı çocuklar üzerinde olumlu bir etki bırakacaktır. Görevlilerin olumlu yaklaşımları ve onları yönlendirmeleri, kütüphanenin araştırma- inceleme imkânı sunması ve kitap satın alma imkânı olmayan çocuğun ödünç alarak kitap okuması gibi hizmetler okuma alışkanlığına katkı sunacaktır. Araştırmada bazı öğretmen adaylarının “Çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığının kazandırılmasında çocuk kütüphanelerinin rolü nedir?” sorusuna yönelik görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

“Çocuk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı kazandırmadaki rolü büyüktür. Kitaplarla iç içe olan çocuk, kitaplarla etkileşim içerisine girerek okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanır. Hiç okuma alışkanlığı olmayan çocuk bile etrafında sürekli kitap gördüğü zaman içinde bir merak duygusu oluşur ve zamanla kitapları karıştırmaya daha sonraki aşamada ise ilgisini çeken kitapları okumaya başlar.”[K1 / Kitapla etkileşim kurma teması]

“Çocuk kütüphanelerinde farklı türde kitapların çok sayıda bulunması çocukların istediği kitapları seçip okumasına imkân verir.”[K19 / Zengin basılı materyal teması]

“Okuma alışkanlığı kazanmada bireyin küçük yaşta kitaplarla tanışması, etkileşim içerisinde bulunması önemlidir. Çocukların yaşlarına uygun, onların hayal dünyasını geliştirecek kitapların bir arada bulunduğu kütüphaneler okuma alışkanlığı kazanmada ço-

çuğa yardımcı olurlar. Kendilerine uygun kitapların bir arada olması, kolay ulaşılabilir olması önemlidir.” [K7 / Seviyeye uygunluk teması]

“Çocuk kütüphaneleri, birçok basılı materyali bir araya getirdiği için çocuğun aradığı kitapları bulma olasılığı daha fazladır. Çocuk dışarıda bulamadığı veya ulaşamadığı kitaplara kütüphaneler aracılığıyla ulaşabilecektir.” [K27 / Gereksinimleri karşılama teması]

“Çocuk kütüphaneleri, çocukları bir araya getirdiği için çocuklar birbirlerine imrenerek okuma isteği duyabilirler” [K4 / Özenti teması]

“Kütüphanede gerçekleştirilecek sosyal etkinlikler çocuğun kütüphaneyi daha iyi tanımmasını sağlayacaktır. Kütüphaneye sık sık gelip giden bir çocuk zamanla da kitap okumaya yönelecektir.” [K10 / Sosyal etkinlikler teması]

“Çocuk kütüphaneleri, çocuklara özgü olarak tasarlanmış ve düzenlenmiş olması onların ilgisini daha fazla çeker. Mekân, çocukların kitaplara ilgi duymasını ve kitapları sevmesini sağlayabilir.” [K3 / Çocuklara göre tasarlanmış ve düzenlenmiş olma teması]

“Kütüphaneler araştırma- inceleme, kitap okuma, ders çalışma gibi birçok faaliyetin, etkinliklerin gerçekleştiği yerlerdir. Çocuklar öğretmenleri tarafından kendilerine verilen ödevleri veya ilgi duydukları konuları araştırma imkânına sahip olurlar. Çocuk, orda verimli bir zaman geçirecektir.” [K3 / Çocuklara göre tasarlanmış ve düzenlenmiş olma teması]

“Görevlilerin çocuklara karşı tutum ve davranışları da okuma alışkanlığı kazanmada önemlidir. Görevliler ters konuşmalarıyla, çocuğu azarlamayla, asık yüzleriyle çocuğu kütüphaneden uzaklaştıracağı gibi; güler yüzü, onlarla iyi diyalog kurmasıyla, ilgili davranışıyla ve iyi bir okur olarak onlara rol model olmasıyla da onlara kitap okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırabilir.” [K13 / Görevlilerin yaklaşımı teması]

“Kütüphaneler, maddi imkânı olmadığı için kitap alamayan ve okuyamayan çocukların kitaba ulaşabilmelerine olanak sağlar.” [K15 / Maddi imkânı olmayana kitapla buluşturma teması]

3.2. Kütüphane Görevlilerinin Sahip Olması Gereken Özellikler

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre, kütüphane görevlilerinin çocuğun okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmasında sahip oldukları özelliklerin etkili olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarına göre görevlilerinin çocuğun okuma alışkanlığı üzerinde olumlu bir etkileri olması için Tablo 3’te verilen özelliklere sahip olmaları gerekir.

Tablo 3. Kütüphane Görevlilerinin Sahip Olması Gereken Özellikler

Tema	f	%
Nazik ve kibar olma	14	46.67
Çocuk kitaplarının özelliklerini bilme	18	60.00
İyi bir okuyucu olma	27	90.00
Yardımcı olma	16	53.33
İyi iletişim kurma	21	70.00
Güler yüzlü olma	24	80.00
Yönlendirmede bulunma	15	50.00
Doğru ve güzel konuşma	8	26.67
İşini severek yapma	17	56.67
Çocuk gelişimleri ve eğilimleri hakkında bilgi sahibi olma	16	53.33

Tablo 3'teki verilere göre öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu görevlilerin iyi bir okuyucu olarak çocuklara rol model olması (% 90.00) ve onlara güler yüzle (% 80.00) davranmaları gerektiğini düşünmektedir. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre, görevlilerin onlarla iyi iletişim kurma (% 70.00), çocuk kitaplarının özellikleri bilme (% 60.00), işini severek yapma (% 56.76), çocuk gelişimleri ve eğilimleri hakkında bilgi sahibi olma (% 53.33) çocuklara yardımcı olma (% 53.33), gerektiğinde onları yönlendirme (% 50.00), doğru ve güzel konuşma (% 26.67) gibi birtakım tutum ve davranışlara sahip olmaları gerekir. Öğretmen adaylarının görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

“Görevlilerin çocuklara karşı nazik ve kibar olmaları gerekir. Çocukların seve seve kütüphaneye gelmelerinde kütüphane görevlilerinin çocuklara karşı tutumu çok önemlidir. Çocukların sorularını tersleyerek cevap veren bir görevli çocuğu kütüphaneden ve okumadan soğutabilir.” [K2 / Nazik ve kibar olma teması]

“Görevlilerin çocuk edebiyatı hakkında eğitimli olması gerektiğini düşünüyorum. Çocuğa görelilik ilkesinden hareketle nitelikli çocuk kitaplarının özelliklerini bilmeli.” [K7 / Çocuk Kitaplarının özelliklerini bilme teması]

“Her şeyden önce görevlilerin iyi bir okuyucu olarak çocuklara örnek olması gerekir. Çocuklar kendilerine kitap okuma telkininden daha ziyade örnek davranışlardan daha çok etkilenmektedir.” [K22 / İyi bir okuyucu olma teması]

“Çocukların kütüphaneyi tanımaları ve aradığı kitaplara ulaşmalarında görevlilerin yardımcı olması gerekir. Kütüphane düzeni hakkında bilgisi olmayan bir çocuk aradığını bulmakta zorlanacaktır. Çocukların ilgili ihtiyaçlarına cevap verilmesi çocuğun kütüphaneye kullanma ve okuma alışkanlığına olumlu katkı sağlayacaktır. [K12 / Yardımcı olma teması]

“Çocuklarla kurulan pozitif bir iletişim çocukların severek kütüphaneye gelmelerini ve kitapların dünyasına girmesini sağlayacaktır. Çocuklarda okuma alışkanlığın yaratılmasında görevlilerin çocuklarla iyi iletişim kurmalarının payı büyüktür.” [K19 / İyi iletişim kurma teması]

“Çocuk sevecen, güler yüzlü görevlilerin olduğu bir kütüphaneye seve seve gelecektir. Bu açıdan görevlilerin samimiyetin göstergesi olan güler yüzlü kişilerden seçilmesi gerekir.” [K30 / Güler yüzlü olma teması]

“Çocukların kütüphaneden etkin bir şekilde yararlanmaları için görevlilerin kitap seçiminde gerektiğinde onlara yardımcı olması gerekir. Böylelikle çocuklar ile kitaplar arasında dostluk köprüsü kurulmuş olur.” [K20 / Yönlendirme teması]

“Çocuklar, görevlilerin birçok davranışından etkilenirler. Doğru ve güzel konuşan, diksiyonu iyi olan görevliler, çocukla daha iyi iletişim kurabilirler. Çocuklar da dili bu şekilde güzel konuşan kişilerden etkilenirler, onlar gibi olmaya çalışırlar.” [K26 / Güzel konuşma teması]

“İşini severek yapan görevliler, alanımda yeterli bilgiye sahip olurlar. Çocuklara her konuda yardımcı olmaya çalışırlar. Çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma sorumluluğunun bilincinde hareket ederler.” [K10 / İşini severek yapma teması]

“Çocukların dilinden anlayan, onların eğilimlerini bilen görevliler okuma sevgisi aşılamakta fazla zorlanmaz.” [K23 / Çocuk gelişimleri ve eğilimleri hakkında bilgi sahibi olma teması]

3.3. Çocuk Kütüphanelerinde Yapılabilecek Etkinlikler

Öğretmen adaylarına göre, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında önemli bir etkisi olan çocuk kütüphanelerinin daha işlevsel olarak kullanımı, birtakım sosyal etkinliklerin düzenlenmesi öğrencileri /çocukları kütüphaneye çekecektir. Konu ile ilgili öğretmen adaylarının görüşleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Çocuk Kütüphanelerinde Yapılabilecek Etkinlikler

Yapılabilecek Etkinlikler	f	%
Kitap tanıtım günleri düzenleme	14	46.67
Çocuk tiyatrolarını sergileme	13	43.33
Okuma yarışmaları düzenleme	22	73.33
Öykü saati	25	83.33
Yazarlarla imza ve söyleşi yapma	17	56.67
Yaratıcı drama çalışmaları	13	43.33
Atölyede resim yapma yarışması	12	40.00
Toplu okuma saatleri düzenleme (Çocukların anne babalarla ya öğretmenleriyle birlikte okuması)	21	70.00
Farklı kütüphanelere gezi düzenleme	9	30.00
Kitap fuarlarına gezi düzenleme	16	53.33
Anne babalara yönelik programlar düzenleme	12	40.00
Kukla gösterileri yapma	19	63.33
Ayın en fazla kitap okuyanını belirleme ve ödüllendirme	26	86.67
Eğitici çizgi filmlerle kitap okumayı sevdirmeye	13	43.33
Belirli gün ve haftalar ile ilgili özel etkinlikler yapma	16	53.33
Yaratıcı drama, yazma gibi kurslar açma	8	26.67
Okullarla ve öğretmenlerle iş birliği içerisinde etkinlikler düzenleme	17	56.67

Tablo 4'e bakıldığında çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak ve onları kütüphane ortamına çekmek için birçok etkinliğin yapılabileceği görülmektedir. Öğretmen adaylarına göre; ayın en fazla kitap okuyanını belirleyip ödüllendirme (% 86.67), öykü saati (83.33), okuma yarışmaları düzenleme (% 73.33), toplu okuma saatleri düzenleme (% 70.00) kukla gösterileri yapma (% 63.33), okullar ve öğretmenler ile iş birliği halinde etkinlikler düzenleme (% 56.67), çocuk yazarları ile söyleşi ve imza günleri yapma (% 56.67), belirli gün ve haftalarla ilgili etkinlik yapma (% 53.33), kütüphanede kitap tanıtım günleri düzenleme (% 46.67), çocuk tiyatroları sergileme (% 43.33), eğitici çizgi filmler izletme (% 43.33), yaratıcı drama çalışmaları (% 43.33), resim yapma yarışmaları (% 40.00), anne babalara yönelik program düzenleme (% 40.00), farklı kütüphanelere gezi düzenleme (% 30.00), yaratıcı drama(% 26.67) vb. kurslar açma gibi birçok sosyal faaliyet kütüphanelerde gerçekleştirilebilir. Araştırmada öğretmen adaylarının "Çocuk kütüphanelerinde, okuma alışkanlığını geliştirmek adına ne tür etkinlikler yapılabilir?" sorusuna yönelik görüşlerden bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

“Çocuklar etkin olarak oyun içerisinde yer almaktan hoşlanırlar. Bu nedenle kütüphanede eğitici oyun ve yaratıcı drama çalışmaları yapılabilir. Çocuk kitaplarından herhangi bir bölüm dramatize edilebilir. Çocuklar kukla gösterilerinden hoşlanmaktadır. Kukla gösterileri yapılabilir. Ayrıca her hafta bir öğretmen ya da tanınan bir kişinin kütüphaneye gelerek kitabın bir bölümünü okuyarak kitabın hayatımızdaki öneminden bahsetmesi çocukların kitaplara olan sevisini ve ilgisini arttıracaktır.” [K1 / Yaratıcı drama çalışmaları, kukla gösterileri yapma, okullarla ve öğretmenlerle iş birliği içerisinde etkinlikler düzenleme temaları]

“Kütüphanede kitap tanıtım günleri düzenlenebilir. Değişik teknikler kullanılarak kitaplar öğrencilerle buluşturulabilir. Çocukların ilgi duyacakları çocuk tiyatroları sergilenebilir. Birtakım çizgi filmlerle kitap okumayı sevdirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Belirli gün ve haftalarla ilgili çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Çocukların eğlenerek katılacakları yaratıcı drama, müzik, satranç, yaratıcı yazma gibi kurslar açılabilir.” [K1 / Kitap tanıtım günleri düzenleme, çocuk tiyatrolarını sergileme, belirli gün ve haftalar ile ilgili özel etkinlikler yapma, eğitici çizgi filmlerle kitap okumayı sevdirmeye, yaratıcı drama, yazma gibi kurslar açma temaları]

“Anne babaların kitap okuma konusunda bilinçli hareket etmesi gerekir. Bu konuda anne babalara yönelik seminerler düzenlenebilir, çocukları kitap okumaya teşvik edecek yarışmalar düzenlenebilir, ayın en fazla kitap okuyan öğrencisini belirleme ve ödüllendirme gibi birçok etkinlik düzenlenebilir. [K26 / Anne babalara yönelik programlar düzenleme, okuma yarışmaları düzenleme, ayın en fazla kitap okuyanını belirleme ve ödüllendirme temaları]

“Çocuk kitaplarının yazarları, kütüphanelere getirilerek imza günleri düzenlenebilir, çocuklar değişik kütüphanelere ziyarete götürülebilir. Kütüphanenin farklı yerlerine kitapla ilgili afişler asılabilir. Kitap okuma ve kitaplar hakkında resim gibi yarışmalar düzenlenebilir. Küçük çocuklara yönelik öykü ve masal saati gibi farklı etkinlikler planlanabilir.” [K11 / Yazarlarla imza ve söyleşi yapma, farklı kütüphanelere gezi düzenleme, kitap fuarlarına gezi düzenleme, öykü saati temaları]

3.4. Çocuk Kütüphanelerin Tasarlanması ve Düzenlenmesi

Öğretmen adaylarına göre, kütüphanelerin hem içi hem de dışı çocuğun beğenisine ve hayal dünyasına göre tasarlanmalıdır. Konu ile ilgili öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki Tablo 5’te özetlenmiştir.

Tablo 5. Çocuk Kütüphanelerinin Tasarlanması ve Düzenlenişile İlgili Görüşler

Kütüphanelerin Tasarlanması ve Düzenlenişile İlgili Temalar	f	%
Kitap raflarını hayvan veya çizgi film karakterleri şeklinde tasarlama	7	23.33
Duvarlara hayvan görselleri ve çizgi film karakterleri olan duvar kâğıtları döşeme	13	43.33
Konforlu ve temiz bir ortam oluşturma	19	63.33
Kitapların çocukların seviyelerine düzenlenmesi	17	56.67
Raf yüksekliğinin çocuklara uygun olması	21	70.00
Aydınlık ve geniş mekânlar	15	50.00
Görsel ve renk seçiminin çocuğa göre olması	12	40.00
Minderler veya salıncaklardan okuma köşesi oluşturma	16	53.33
Çocuk kütüphanesi binası çocukların hayal dünyasına uygun bir mimari yapıya sahip olması	14	46.67
Oyun alanları oluşturma	17	56.67
Çocukların birlikte çalışabilecekleri uygun ortamlar oluşturma	13	43.33
Kitap okuma ile ilgili duvarlara güzel sözler yazma	16	53.33
Raflara kitaplarla ilgili bilgi veren cihazlar koyma	2	6.67
Yeme- içme ihtiyaçlarını karşılayacak bir mekân	6	20.00
Teknoloji sınıfı	4	13.33
Çok amaçlı bir salon	7	23.33

Tablo 5'teki verilere baktığımız zaman, kütüphane ortamının çocuklara göre düzenlenmesi gerektiğini görmekteyiz. Öğretmen adayları, kütüphane ortamının ilgi çekici hale gelmesi için birçok öneri ortaya koymuşlardır. Raf yüksekliğinin çocukların boyuna uygun olması (% 70.00), konforlu ve temiz bir ortam oluşturma (% 63.33), kitapların çocukların seviyelerine göre düzenlenmesi (% 56.67), çocukların hayal dünyasına uygun bir mimari yapıya sahip olması (% 56.67), oyun alanları oluşturma (% 56.67), aydınlık ve geniş mekânlar (% 50.00) duvarlara hayvan görselleri ve çizgi film karakterleri olan duvar kâğıtları döşeme (% 43.33), renk seçiminin çocuğa göre olması (% 40.00), minderler veya salıncaklardan okuma köşesi oluşturma (% 53.33), çocukların birlikte çalışabileceği ortamlar oluşturma (% 43.33), kitap raflarını hayvan veya çizgi film karakterleri şeklinde tasarlama (% 23.33), çok amaçlı salonlar oluşturma (% 23.33) sosyal yeme içme mekânları bulundurma (% 20.00), teknoloji sınıfı bulundurma (% 13.33) gibi tasarı ve düzenlemeler yapılabilir. Öğretmen adaylarının "Çocuklarda okuma ilgi ve isteği oluşturmak için çocuk kütüphaneleri nasıl tasarlanmalı ve düzenlenmelidir?" sorusuna yönelik görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

“Okuma köşeleri oluşturulabilir, salıncaklı oturma yerleri yapılabilir, yerlere de minderler konulabilir. Bu şekilde çocuklar sıkılmadan rahat bir şekilde kitaplarını okuyabilirler. Kitapların da yaş seviyelerine göre düzenlenmesi gerekir. Kütüphane ortamında renk seçiminde çocukların beğenileri göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuklar genellikle iç açıcı, canlı renklerden hoşlanmaktadır. Ayrıca çocukların yeme içme ihtiyaçlarını giderebilecekleri kantin gibi yerler de olmalıdır. [K23/ Minderler veya salıncaklardan okuma köşesi oluşturma, kitapların çocukların seviyelerine düzenlenmesi, görsel ve renk seçiminin çocuğa göre olması, yeme- içme ihtiyaçlarını karşılayacak bir mekân temaları]

“Duvarlar, dikkat çekici kitap karakterleri ve karikatürlerle süslenebilir. Duvarlara dönecek duvar kâğıtlarında elinde kitap bulunan hayvanlar ve çizgi film karakterleri olabilir. Duvarlarda kullanılan renkler de iç açıcı olmalıdır. Ayrıca çok amaçlı salonlar bulunmalı. Buralarda söyleşiler, dinletiler, tiyatro oyunları ve müzikal gibi etkinlikler düzenlenebilir. Masal kahramanları kostümlerle canlandırılabilir. Günümüzde bireylerin dünyayla bütünleşmeyi sağlayan internete de çocukların girebilmeleri için teknoloji sınıfları kurulmalıdır” [K16/ Duvarlara hayvan görselleri ve çizgi film karakterleri olan duvar kâğıtları döşeme, çok amaçlı bir salon, teknoloji sınıfı temaları]

“Kitap rafları hayvan veya çizgi film karakterleri şeklinde tasarlanabilir. Raflar çocukların kolaylıkla ulaşabilmesine imkân vermeli, raflarda ve çocuklara hitap eden görseller kullanılmalıdır. Kütüphane binası da temiz ve bol ışık almalı; basık ve havasız olmamalıdır.” [K9 / Kitap raflarını hayvan veya çizgi film karakterleri şeklinde tasarlama, aydınlık ve geniş mekânlar, konforlu ve temiz ortam oluşturma temaları]

“Çocuk kütüphaneleri ilgi çekecek şekilde, çocukların beğenilerine, hayal dünyalarına göre tasarlanmalıdır. Bunun için yarışmalar da düzenlenebilir. Konu ile ilgili olarak çocukların fikirleri de alınabilir. Dünyadaki örnekleri de incelenebilir. Kütüphane ortamında çocukların birlikte çalışabileceği ortamlar da oluşturulmalıdır. Duvarlara veya panolara kitapla ilgili güzel yazılar yazılabilir. Raflara kitaplarla ilgili bilgi veren kulaklıklılı cihazlar konulabilir. Çocukların eğlenebileceği oyun alanları da oluşturulabilir.” [K14 / Çocuk Kütüphanesi binasının çocukların hayal dünyasına uygun bir mimari yapıya sahip olması, kitap okuma ile ilgili duvarlara güzel sözler yazma, çocukların birlikte çalışabilecekleri uygun ortamlar oluşturma, raflara kitaplarla ilgili bilgi veren cihazlar koyma temaları]

3.5. Çocuk Kütüphanesinde Bulunan Kitapların Taşınması Gereken Özellikler

Öğretmen adaylarına göre kütüphanede yer alacak kitapların çocuğa göre, onların ilgi ve seviyelerine göre seçilmesi gerekmektedir. Kitaplar gerek biçim gerekse de içerik özellikleriyle çocuğa hitap etmelidir. Onların anlam evrenlerine uygun olarak kitap seçiminin yapılması önem taşımaktadır. Kitapların çocuğun duygu ve düşünce dünyasını devindirecek onlara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak özelliklere sahip olması gerekir. Öğretmen adaylarının konuyla ilgili görüşleri aşağıda Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Kütüphanede Yer Alması Gereken Kitapların Özellikleri

	Temalar	f	%
Biçim	Kapak tasarımı	13	43.33
	Punto	15	50.00
	Kitap ağırlığı	12	40.00
	Kâğıdın kalitesi ve cinsi	21	70.00
	Sayfa sayısı	20	66.67
	Sağlam ve dayanıklı olma	17	56.67
İçerik	Seviyeye uygun olma	26	86.67
	İçeriğin düzenlenmesi	11	36.67
	Olumsuz içeriğe sahip olmama	17	56.67
	Yeterli görsel içerme	19	63.33
	Milli kültürümüze uygun olma	14	46.67
	Bilgi verici	11	36.67
	Hayal güçlerini geliştirme	17	56.67
	İyimserlik aşılama	16	53.33
	Eğitici olma	14	46.67
	Hayata hazırlama	21	70.00
	Dil ve üslup	24	80.00
	Gelişimi destekleme	17	56.67
	Gereksinimleri karşılama	13	43.33
	Estetik duyarlılık oluşturma	9	30.00
	İyi değerler kazandırma	22	73.33
	İlgi alanına girmesi	21	70.00
	Dil becerilerini geliştirme	19	63.33
	Eğlendirme	16	53.33
	Okuma sevgisi kazandırma	19	63.33
	Söz varlığını geliştirme	17	56.67

Tablo 6'daki verilere göre çocuk kitapları kapak tasarımı, boyutu, kâğıdın cinsi, puntoları itibariyle çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalıdır. Cildinin sağlam ve dayanıklı olması gerekir. Aynı şekilde, konusu, dili ve anlatımıyla da çocuğa göre olmalıdır. Araştırmada öğretmen adaylarının “Çocuk kütüphanelerinde yer alması gereken kitaplar hangi özelliklere (biçim ve içerik açısından) sahip olmalıdır?” sorusuna yönelik görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

“Kitapların büyüklüğü ve ağırlığı çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmalıdır. Kitapların sağlam, dayanıklı ve dikişli olması gerekir. Kitabın kapağı ise çocukları kendine çekmelidir. Kullanılan kâğıt ise sağlam, dayanıklı, ışığı yansıtmayan mat renkte olmalıdır. Kitabın biçimsel özellikleri kadar içerik özellikleri de önemlidir. Kitapta ele alınan konu çocuğun kitap okuma ve okuma sevgisi kazanmasında oldukça etkilidir. Konuların evrensel nitelikte olunmasına dikkat edilmelidir. Tema da çocuğun anlama ve kavrama düzeyine uygun olmalıdır. Kahramanların da iyi geliştirilmiş olması gerekir çünkü çocuk kitap karakterleriyle özdeşlik kurmaktadır.” . [K14 / Kapak tasarımı, kitap ağırlığı, kâğıdın kalitesi ve cinsi, sağlam ve dayanıklı olma, okuma sevgisi kazandırma, seviyeye uygun olma temaları]

“Yazar, duygu ve düşüncelerini sağlam bir plan dâhilinde ortaya koymalıdır. Çocuklara yaşama sevgisi, ümit ve iyimserlik aşılamalı. Yazar kitabında eğlendirirken aynı zamanda düşündürmeli. Mizahi öğelere yer vermeli. Kitabın fiziksel özellikleri de yaş grubuna uygun olmalı. Puntosu, cildi, kâğıdın kalitesi ve rengi düzeye uygun bir şekilde belirlenmeli.” [K27 / Kâğıdın kalitesi ve cinsi, seviyeye uygun olma temaları, iyimserlik aşılama, içeriğin düzenlenmesi, eğlendirme temaları]

“Çocuk kitapları, çocuğun zevk ve güzellik duygusunu geliştirebilmeli, ufkunu açabilmeli, dil becerilerini ve sözcük varlığını geliştirmelidir. Kitapta ele alınan konu çocukların ilgi alanına girmelidir. Kitapların tasarımı ise ilgi çekici olmalıdır. Sayfa sayısı, kalınlığı, puntosu da çocuğa göre olmalıdır.” [K5 / Estetik duyarlılık oluşturma, dil becerilerini geliştirme, söz varlığını geliştirme]

“Kitaplar, çocuğa hayatı ve yaşamı öğretmelidir. Çocuğu hayata hazırlamalı, onun yaratıcılığını ve hayal gücünü geliştirebilmelidir. Yaşama gücünü artırmalı ve ruhunu beslemelidir. Anadilini en güzel bir şekilde öğrenmeleri için sanatçı duyarlılığı taşıyan kişiler tarafından yazılmaları gerekir. İçeriği ve biçimsel özellikleri çocuğa göre oluşturulmalı.” [K20 / Hayata hazırlama, hayal güçlerini geliştirme, içerik, biçimsel temaları]

“Çocuk kitapları, sanatçı duyarlılığıyla kurgulanmış bir yaşam sunmalı. Kitaplarda çocuk gerçekliği ele alınmalı. Çocuğun düşün gelişimi ve kültürel gelişimine katkı sağlamalı. Okuma sevgisi ve alışkanlığı da kazandırmalıdır. Çocuklara ana dilinin güzelliğini de duyumsatmalı, dil bilinci ve duyarlılığı kazandırabilmelidir.” [K29 / Okuma sevgisi kazandırma teması]

“Çocuk kitaplarının baskısı ilgi çekici olmalıdır. Çocuk kitaplarında resim fazla, yazı az olmalıdır. Çocuk kitaplarının sayfaları kaliteli olmalı, kapak sayfası içerik ile ilgili çağrışım yaptırmalıdır. Kitapların puntosu çocukların okuyabileceği büyüklükte olmalıdır. İçerik açısından olumsuz ifadeler, karamsarlık, cinsellik ve şiddet içermemelidir. Çocuk kitaplarının içeriği konu bakımından evrensel olmalıdır. Milli bilinci uyandıracak ve geliştirecek, ahlak açısından çocuğa güzel değerler kazandırmalıdır. Dili sürükleyici olmalıdır.” [K4 / Kâğıdın kalitesi ve cinsi, sağlam ve dayanıklı olma, olumsuz içeriğe sahip olmama, milli kültürümüze uygun olma, dil ve üslup ve iyi değerler kazandırma temaları]

3.6. Okuma Alışkanlığını Kazandırmada ebeveynlerin ve Öğretmenlerin Sorumlulukları

Öğretmen adaylarına göre, çocuğun okuma sevgisi ve alışkanlığının kazanılmasında ebeveynlerin ve öğretmenlerin rolü büyüktür. Okuma alışkanlığının temellerinin erken yaşlarda atılması önem arz etmektedir. Kitapların dünyasına, onların kokusuna alışmış bir çocuk, bu alışkanlığı erken yaşlarda kazanacaktır. Hem anne babaların hem de öğretmenlerin çocuğa rol model olmaları çocuğun da kitap okuma istek duymasına ve bu alışkanlığı edinmesinde etkili olacaktır. Çocuklara kitap seçiminde ya da onların kitap seçimlerinde seviyeye uygun olması, dil bilinci ve duyarlılığı geliştirecek türden kitapları tercih etmelerinde gerekli rehberliğin sağlanması gerekmektedir.

Araştırmada bazı öğretmen adaylarının “Çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında öğretmen ve ebeveynlerin sorumlulukları nelerdir?” sorusuna yönelik görüşlerinden bazı bölümler alıntılanarak aşağıda verilmiştir:

K1: “Öğretmenler ve ebeveynler iyi bir okur olarak çocuklarına rol model olmalılar. Çocukların eğilimlerini bilerek onlara uygun kitaplar seçebilmeliler veya onları yönlendirebilmeliler. Anne babalar evde birlikte okuma saati düzenleyerek okuma alışkanlığını sağlayabilirler. Okunan kitap üzerinde de sohbetler yapılabilir. Öğretmen de kitaplara uygun okuma listeleri hazırlayabilir. Sınıf kitaplığı oluşturur, okul kütüphanesinin oluşturulması ve kullanılması noktasında daha etkin olmalılar.”

K5: “Öğretmenler ve anne babalar çocukları alıp kütüphaneye götürebilirler. Orada birlikte kitap okuyabilirler. Kütüphanede düzenlenen etkinliklere katılabilirler. Ebeveynler çocukların arkadaşları ile birlikte kütüphaneye gitmelerine izin vermeli hatta teşvik etmelidir.”

K6: “Anne baba öncelikle çocuğun gelişim özelliklerini bilmeli, çocuğun gelişimine uygun nitelikli kitapları seçebilmelidir. Çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmada rol model olarak örnek olmalılar. Evde birlikte okuyarak güzel vakit geçirebilirler. Öğretmenler de öncelikle iyi bir okur olarak çocuğa örnek olmalı. Çocukların eğilimlerine göre onlara kitaplar önerebilmeli. Okulda okuma etkinlikleri yapmalı.”

K11: “Aileler ve öğretmenler çocukların okul kütüphanesinden ve halk kütüphanelerinden yararlanmaları için onları teşvik etmelidir. Öğretmenler çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmak için işbirliği yapmalılar. Okulda okuma yarışmaları gibi etkinlikler yapılabilir.”

K13: “Okuma alışkanlığını kazandırmada hem öğretmene hem de aileye büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğretmen okulda ya da okul dışında okumayı çocuklara aşılamalıdır. Anlatımıyla ve örnek okur kimliğiyle çocuklara örnek olmalıdır. Örnek okumalar yaparak etkileşimli okumanın nasıl yapılacağını göstermelidir. Anne babalar ise okumaya verdiği değeri davranışlarıyla göstermelidir.”

K15: “Öğretmen ve ebeveynler öncelikle çocuklara rol model olmalı. Onları kütüphaneye etkinliklerine götürmeli. Kütüphaneden nasıl yararlanacaklarını uygulamalı olarak göstermelidir. Okuma yarışmaları gibi değişik etkinlikler düzenlenebilir.”

K16: “Öğretmenler, okuma yöntem ve tekniklerini kullanarak nasıl kitap okunması gerektiğini öğrencilere göstermelidir. Okumanın hazına varmaları için nasıl bir yol takip etmeleri gerektiği ile ilgili olarak onlara rehberlik etmelidir. Aileler de çocuğun ilgi alanlarını göz ederek kitap seçiminde onlara yardımcı olabilirler.”

K18: “Anne babalar evde okuma saatleri belirleyebilir. Öğretmen de dersin bir bölümünü kitap okumaya ayırabilir.”

K20: “Ebeveynler küçük yaşlardan itibaren çocuklara kitap okumayı sevdirmeliler. Onların oyuncakları arasında kitapların da yer almasını sağlamalıdır. Onları sürekli okumaları teşvik etmeli, onlara gerekli desteği sağlamalıdır. Öğretmenler de ders içi ve ders dışında onları okumaya yönlendirmelidir.”

K22: “Çocukları düzenli olarak kütüphaneye götürmelidir. Evde ve okulda okuma saatleri düzenlemeliler. Yazarlarla tanıştırılmalı, televizyonda kitapla ilgili programlar izletilebilir.”

K23: “Ebeveynler ve öğretmenler kitap okuma konusunda bilinçli olmalıdır. Kendileri iyi birer okuyucu olarak onlara örnek olmalıdır. Çocukları imza günlerine, kütüphanelere ve kitap fuarlarına götürmelidir. Çocuklar bu tür ortamlardan etkilenmektedir. Evde ve okulda okuma saatleri düzenlenmeli, okunan kitaplar üzerinde konuşulmalı ve tanıtımları yapılmalıdır. Yazarlara okur mektubu gönderme gibi etkinlikler de yapılabilir. Öğretmenler çocukların birbirlerine kitap hediye etme alışkanlığını kazandırmalıdır.”

K24: “Öğretmen sınıfta okunan bir kitapla nasıl bir hayali yolculuğa çıkılacağını göstermeli, onları kitap okumaya çekebilir. Ebeveynler de çocuklarıyla birlikte kitap okuyabilir ve onları okumaya teşvik edebilirler.”

4. Sonuç ve Tartışma

Okuma, bir etkinlik alanı olarak fiziksel, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreç olarak durmaktadır (Sever, 2000, s.11). Birey bu sürecin ilk basamağı olan temel okuryazarlık becerisini kazandıktan sonra edindiği bu beceriye eleştirel okuma beceri boyutunu da katarak okuma alışkanlığını kazanmalıdır. Alışkanlığa dönüşmeyen temel okuryazarlık becerisi tek başına bir anlam ifade etmeyecektir.

Okuma alışkanlığı kazanmada kütüphanelerin rolü büyüktür. Bireyin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının kazanılmasında birçok bireysel ve toplumsal etken rol oynamaktadır. Bu alışkanlıklarda bir ülkedeki kültür yapısı, eğitim sistemi, düşünce özgürlüğü, medya gibi toplumsal etkenlerin yanı sıra aile, öğretmen, kütüphaneci, arkadaş grubu gibi yakın çevrenin etkisi de söz konusudur. Bu çalışma da çocuk kütüphanelerinin çocuğun okuma alışkanlığı kazanması üzerine etkilerini öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelemesini amaçlamaktadır.

Öğretmen adaylarına çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında çocuk kütüphanelerinin nasıl bir rolü olduğu sorulmuştur. Çocuk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı

üzerinde büyük bir etkisi olduğunu ifade eden öğretmen adaylarına göre çocuğun, çocuk kitaplarıyla etkileşim içerisine girmesi çocuğun duygu ve düşünce dünyası üzerinde etkili olacaktır. Çocuk kütüphanelerinin çocuğa özgü olması, seviyelerine uygun kitap sayısının fazla oluşu gibi birtakım unsurlar çocuğun okuma alışkanlığı kazanmalarında etkili olacaktır. Cevher (2015) de yapmış olduğu araştırmada çocuk kütüphanelerinin çocukların okuma alışkanlıkları üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu tespit etmiştir. Cevher'e (2015) göre çocuklar kütüphane ile ne kadar erken tanışılırsa, kütüphane kullanma alışkanlığı ve okuma kültürü geliştirmeye o kadar erken başlayacaklardır. IFLA VE UNESCO'nun halk kütüphanesi bildirgesine göre de halk kütüphanesi hizmetlerinin özünde yer alan sorumluluklarının arasında erken yaşta itibaren çocuklarda okuma alışkanlığını yaratma ve güçlendirme gelmektedir (IFLA ve UNESCO, 1994). Bu açıdan bakıldığında da zengin basılı bir materyale sahip bir çocuk kütüphanesi gerçekleştirdikleri birtakım etkinliklerle de çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında önemli bir yer tutmaktadır. Kütüphaneler sahip olduğu imkânlarıyla çocukların istediği kitaba ulaşmasına imkân tanımakla beraber, kitap alamayacak durumdaki çocuklara da kitap okuma fırsatı sağlamış olacaktır.

Öğretmen adaylarına göre kütüphane görevlilerinin çocuklara yaklaşımı da onların okuma alışkanlığı kazanmalarında etkilidir. Adaylara göre görevlilerin güler yüzlü, sevecen, çocuk eğilimlerini bilme, kitaplarla ilgili bilgi sahibi olma, iyi iletişim becerilerine sahip olma gibi birtakım özelliklere sahip olmaları gerekir. Görevlilerin sahip olduğu bu özellikler, çocukları kitaplara ve kütüphaneye daha da yakınlaştıracaktır.

Öğretmen adaylarına göre çocukların okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerinde etkili olan bir diğer husus da çocuk kütüphanelerinde düzenlenen birtakım etkinlikler gelmektedir. Kütüphanede gerçekleştirilecek okuma saati ve okuma yarışmaları, yazarlarla söyleşi ve imza günü düzenleme, yaratıcı drama ve toplu okuma gibi etkinliklerin okuma alışkanlığı üzerinde olumlu etkisi olacaktır. Yılmaz'a göre (1990, s. 86-87) kütüphanelerde panel, konferans, açık oturum, sergi, imza günleri, yazarlarla söyleşiler, kitap okuma ve tartışma saatleri, okuma alışkanlığına yönelik hediyeli yarışmalar, TV-Video film gösterileri, oyun, konser, resital, folklor gösterileri, satranç turnuvaları gibi etkinlikler düzenleyerek kütüphanelerin kültür merkezi haline getirilmesi gerekmektedir. Yalvaç (2004, s. 47- 49) da halk kütüphanelerinin çocuklara ve gençlere yönelik okuma kültürünü gerçekleştirmek ve güçlendirmek üzere interaktif kitap okuma tartışmaları, yazar sunum programları, drama gösterileri, okul sonrası programları gibi bazı etkinliklerin düzenlenebileceğini ifade etmektedirler. Altay vd.ne (2013, s.198) göre çocukların okuma alışkanlıkları kazanmalarında halk ve çocuk kütüphanelerinin sorumluluk üstlenmesi gerekmektedir. Bu açıdan dünyada yaşanan değişime uyum sağlamak ve çocukların okuma alışkanlıklarını edinmelerini sağlamak adına kütüphanelerin işlevsel olarak kullanılması önemlidir.

Öğretmen adaylarına göre kütüphanelerin tasarlanması ve düzenlenmesi de çocuk üzerinde etkiye sahiptir. Kütüphanelerin çocuğa göre tasarlanması önemlidir. Gerek mi-marisisi gerekse de kütüphanedeki materyallerin çocuğun duygu dünyasına hitap edebil-

mesi gerekir. Kütüphane ortamında kullanılan araç gereçlerin çocukların gelişim düzeyine uygun olması gerekir. Duvar ve rafların çocukların sevdiği çizgi film karakterleri ve hayvan motifleriyle süslenmesi onların hoşuna gidecektir. Minder ve salıncaklardan oluşan kitap okuma köşeleri ve oyun alanları oluşturulabilir. Bina içinde yapılacak çok amaçlı bir salonda dinletiler, drama etkinlikleri vb. birçok etkinlik düzenlenebilir. Bir başka deyişle, kütüphane ortamının tamamen çocuğa göre, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine göre tasarlanması gerekir.

Öğretmen adaylarına göre çocuk kitapları gerek biçim gerekse de içerik özellikleriyle çocuğa göre olması gerekir. Kullanılan kâğıdın cinsi, yazının puntosu, sayfa sayısı, kitabın ağırlığı gibi özellikler çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalıdır. Çocuk kitabında ele alınan konu çocuğun ilgi alanına girmeli; dili sade, açık ve sürükleyici olmalıdır. Öğretmen adaylarının belirttikleri hususla alanyazında verilen bilgilerle uyumaktadır. Alpay (1991, s.76) her yaşın kendine özgü özellikleri olduğunu, kitap seçiminde yaş grubu özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. Yılmaz (2010) da kitap seçiminde yaş grubuna uygun kitapların seçimine vurgu yapmaktadır. Kitapların gerek fiziksel gerekse de içerik olarak nitelikli olması gerektiğini ifade etmektedir.

Öğretmen adaylarına göre çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında anne babanın ve öğretmenlerin sorumluluğu çok fazladır. Okuma sevgisi ve alışkanlığının temelleri çok erken yaşlarda atılmalıdır. Bu nedenle anne babalar çocuklarını erken yaşlarda kitaplarla tanıştırmalıdır. Çocukların erken yaşlarda kitaplarla etkileşim içerisine girmesi okuma alışkanlığı kazanmalarında etkili olacaktır. Öncelikle kendileri iyi birer okuyucu olarak örnek olmalı, tutum ve davranışlarıyla da çocuklara okuma sevgisini aşılamalıdır. Okul öncesinde masal okuma, okunan masal üzerinde birlikte konuşma gibi çalışmalar yapılabilir. Çocuğun ilköğretime girmesiyle birlikte evde okuma saatleri yapılabilir. Kitap alımında ve seçiminde çocukla birlikte hareket etmeli, onların gelişim seviyelerine uygun nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri tercih edilmelidir. Anne babalar okul ve çocuk kütüphanelerinin etkin kullanılması noktasında da çocukları yönlendirmeliler. Evde de bir kitaplık köşesi oluşturulmalı buraya çocuğa göre kitaplar konulmalıdır. Anne babalar çocuğuyla birlikte kütüphane ve kitap fuarlarını gezmelidir. Yılmaz'a (2004) göre çocuğun okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynler duyarsız kalmaktadırlar. Bu konuda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin de temel okuryazarlığı edinen bir çocuğun eleştirel okuryazarlığa yönelmesinde ve okuma alışkanlığı kazanmasında büyük bir sorumluluğu vardır. Sınıf içerisinde gerçekleştirdikleri okuma etkinlikleri ile kitaba nasıl yaklaşmaları gerektiği ve hangi stratejileri uygulaması gerektiği ile ilgili becerileri öğrencilere kazandırmaları gerekir. Çocuklara, düzeyine uygun çocuk kitapları önermeli onları nitelikli çocuk edebiyatı ürünleriyle tanıştırmalıdır. Okul kütüphanelerinin etkin bir şekilde kullanılması için çalışmalar yürütmelidir. Şahbaz'ın (2012) yapmış olduğu çalışmada da çocukların kütüphanelere yönlendirilmesinde okuldaki Türkçe öğretmenlerinin büyük bir rolü olduğu görülmektedir. Bu sonuç, öğrencinin öğrenme yaşantılarında öğretmenlerin bir rol-model olarak önemli bir yere sahip olduğu iddiasını doğrulamaktadır. Öğretmen, çevre kütüphanelere öğrencilerle birlikte geziler düzenleyebilir. Kütüphane

kullanımını alışkanlık haline getirmelerini sağlayabilir. Ama en önemlisi kendisi iyi bir okur olarak çocuklara örnek olmalıdır.

Sonuç olarak, çocuklarda okuma alışkanlığını oluşturmak için aile, okul, kütüphane arasında sıkı bir işbirliğinin olması gerektiği ortadadır. Çocuk kütüphaneleri de çocukların bilgi edinme, eğlenme ve kitap okuma gereksinimlerini karşılayacak şekilde tasarlanmalı ve yaratıcı birtakım etkinlikler düzenleyerek de çocukları kendine çekebilmelidir.

Kaynakça

- Adalı, O. (2010). *Etkileşimli ve eleştirel okuma teknikleri*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Alpay, M. (1991). *Kütüphane: diünü yarına bağlayan köprü*. İstanbul: Türk Kütüphaneler Derneği.
- Altay, A., Todorava, T. ve Dursun, B. (2013). Halk kütüphanelerinde çocuklara ve gençlere yönelik yenilikçi bilgi hizmetleri: Türkiye’de durum. *Gençlik Araştırmaları Dergisi, C 1, S 2*, 186- 201.
- Arıcı, A.F. (2012). *Okuma eğitimi*. Ankara: PegemAkademi.
- Baker, L. (2003). The role of parents in motivating struggling readers. *Reading & Writing Quarterly, 19*, 87- 106.
- Bambarger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme* (Çev. B. Çapar). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Balcı, A. (2013). *Okuma ve anlama eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calp, M. ve Calp, Ş. (2016). *Özel eğitim alanı olarak Türkçe öğretimi I- II*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Cevher, N. (2015). *Ankara’daki halk kütüphanesi çocuk bölümlerinin okuma alışkanlığındaki rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çer, E. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Göçer, A. (2017). *Türkçe özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Göktürk, A. (2012). *Sözün ötesi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gökşen, E.N. (1985). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız (5. Basım)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güleryüz, H. (2013). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Edge Akademi.
- Günay, V. D. (2013). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güneş, A.ve Güneş, F. (2017). Bilişsel gelişim dönemleri ve çocuk kütüphaneleri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi/ Education Science Society Journal, 15(60)*, 25-49.

- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2011). *Uygulamalı okuma eğitimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- IFLA ve UNESCO. (1994). *Public library manifesto*. International Federation of Library Associations and Institutions.
- IFLA (2003). *Çocuk kütüphanesi hizmetleri için ilkeler* (Çev. Bülent Yılmaz, Selda Ekici).
- IFLA (t.y.). *Bebekler ve küçük çocuklar için kütüphane hizmetleri rehberi* (Çev. Muhittin Gürbüz, Selda Ekici).
- Karatay, H. (2014). *Okuma Eğitimi Kuram ve Uygulama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Maraşlı, A. (2006). *Okumayı sevdirmeye yolları*. İstanbul: Bilge Yayıncılık, Eğitim, Sağlık Hizmetleri ve Ticaret A.Ş.
- Nas, R. (2014). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Özçelebi, O.S. ve Cebecioğlu, N. S. (1989). *Okuma alışkanlığı ve Türkiye*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Özdemir, E. (2013). *Eleştirel okuma*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Sever, S. (2000). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Tudem Yayıncılık.
- Şahbaz, N.K (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kütüphane kullanma düzeyleri üzerine bir araştırma. *TÜBAR-XXXI-/2012-Bahar*, 259-274.
- Temizkan, M. (2009). *Metin türlerine göre okuma eğitimi (1. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N.K. ve Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tezcan, M. (1985). Çocuklara okuma alışkanlıkları kazandırmak. *Türk Dili*, 400, 322-325.
- Tür, G. ve Turla, A. (1999). *Okul öncesinde çocuk, edebiyat ve kitap*. İstanbul: YA- PA Yayınları.
- Yalçın, A. (2012). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalvaç, M. (2004). 21. Yüzyılda halk kütüphaneleri: yaratıcı kütüphane hizmetleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nün kuruluşunun 50. Yılına armağan*. (s. 43-50) İçinde (haz. Doğan Atılğan) Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Yılmaz, B. (1993). *Okuma alışkanlığında halk kütüphanelerinin rolü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 115-136.

Yılmaz, B. (2010). *Çocuk kütüphaneleri ve kütüphaneciliği*. Erişim tarihi: 25 Haziran 2017 http://www.bby.hacettepe.edu.tr/e-bulten/dosyalar/file/bulten_aralik2010/yilmaz_canakkalebolgesemineri2010.pdf adresinden erişilmiştir.